

Somogy Megyei Múzeum
NA 2420/2005
Néprajzi adattár

Somogy Megyei Múzeum
NA 2420/2005
Néprajzi adattár

GYŰJTŐ: GYŰJTÉS IDEJE: 2005. JANUÁR 24.	
TART.: ÖTVENMILLIÓÉRT ECUADORI GYŰJTEMÉNY A NÉPRAJZBA NÉPSZARADÁSIG VASÁRÉKKE	
Ajándék	
FOLYAMATI MINTA: BUDAPEST	
SAJÁTMINTA: XXIX	

--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Kappansütőt még tudnak venni

Ötvenmillióért ecuadori gyűjtemény a Néprajziban

Kétévi műtárgybeszerzési keretét egyesítette a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, hogy a Néprajzi Múzeum számára megvásárolhassa egy Németországban élő kereskedő különleges, dél-amerikai régészeti leletekből álló gyűjteményét. Az inka kor előtti időket dokumentáló ecuadori tárgyakért 200 ezer eurót, mintegy ötvenmillió forintot fizet az állam. Ezzel gyakorlatilag kimerítették a „múzeumi gyorssegély” 2004-es és 2005-ös keretét. Az örvendetes esemény ugyanakkor azt is jól mutatja, milyen szorosan meg van kötve a gyűjteményüket gazdagítani ohajtó intézmények keze.

Noha a múzeumi statisztikák évről évre az anyag dinamikus gyarapodását mutatják, a számok mögé nézve jól látszik, hogy elsősorban a régészeti leletek mennyisége nő. Az autópálya-ásatásoknak köszönhetően irtózatossá mennyiségű tárgy kerül be a közgyűjteményekbe; korántsem szaporodik azonban ilyen ütemben a történeti vagy a képzőművészeti anyag. Különösen igaz ez a XX. századi, illetve a kortárs emlékekre – mondja Vigh Annamária, a kulturális tárca főosztályvezetője, aki szerint kockázatos dolog arra várni, hogy egy tárgy „kiállja az idők próbáját”. Gondoljunk csak a berendezési tárgyakra vagy a ruhadarabokra: ma már nemcsak az orkánkát és svájcsapka, de az úgynevezett patacipő is kuriózumnak számít. Nem véletlen, hogy a minisztérium, csaknem hároméves előkészítés után, még az idén el szeretne indítani egy programot, amely a „jelen” megőrzését segítően elő; egy kisebb kerettel a tárgyvásárlásokat könnyítenék meg.

Az országos múzeumok műtárgyvásárlási keretének nagyságrendjét jól jellemzi, hogy az ötvenmillió forinttal együtt megkapó Néprajzi Múzeumban nagyjából évi ötmillió forintot tesz ki. Nem csoda, hogy a gyűjtemény – mondja Fejős Zoltán főigazgató – inkább a személyes kapcsolatokban bízunk. Fő beszerzési forrásuk a klasszikus terepmunka, külföldi anyagot is sikerült már így gyűjteniük. A múzeum egy alapítványt is létrehozott, amely ösztöndíjjal segíti a kutatóexpedícióra vállalkozó szakembereket.

Egy-két millióval gazdálkodhat a Pe-

tőfi Irodalmi Múzeum kézirattárának vezetője. Varga Katalin azt mondja: ma is előfordul, hogy valaki besétál az utcáról egy-egy értékes emlékekkel, nem is kér érte irreális árat, de kénytelen elengedni, mert az éves keret sem volna elég a levél vagy kézirat megvételére. Azt viszont nehéz volna elvárni, hogy ajándékba adja át az Ady- vagy József Attila-emléket a múzeumnak. Kevesek engedhetik meg maguknak, hogy lemondjanak arról az egy-két millió forintról, amennyit egy árverésen kaphatnának ugyanezért.

A műtárgypiac egyre nagyobb konkurenciát jelent a múzeumoknak. Már nemcsak a képzőművészeti alkotások és a papírrégiségek, hanem a klasszikus néprajzi tárgyak esetében is előfordul, hogy a magánszemélyek a liciten maguk mögé utasítják a közgyűjtemények képviselőit. Akadnak persze szerencsés esetek is. Varga Katalin egyszer egy Weöres-kéziratért ment el egy aukcióra, de labdába sem rúgott a többi licitáló mellett. Kikiáltási

áron sikerült viszont megvenni ugyanott egy Ady-levelet, amelyért csak ő emelte fel a tárcsáját.

Különösen nehezíti a helyzetet, hogy a szűkös beszerzési kereten felül elérhető állami „segélyalapok” egy-egy igazán értékes darab – például egy több százmillióért leütött festmény – megvételét eleve nem teszik lehetővé. A Kulturális Örökségvédelmi Hivatalnál tavaly mindössze ötmillió forint volt erre a célra, az NKÖM keretét pedig szinte teljes egészében elvitte a dél-amerikai leletek megvásárlása. A műtárgyak vételeiben az állam mellett a Nemzeti Kulturális Alap is segíti a közgyűjteményeket. Tavaly nem egészen 37 millió forintra pályázhattak a múzeumok: ez a forma értelemszerűen kizárja az aukciókon való indulást. Példának okáért egy cipészműhely berendezése, egy ásványlelet, négy traktorritkaság került múzeumba az NKA-nak köszönhetően.

A kisebb múzeumok azonban, elkülönített keret híján, ezekkel a pályázati forrásokkal és a saját bevételeikből kigazdálkodott forintosokkal kénytelenek beérni. Néha persze sokra megy a sok kicsi. Kiss Imre, a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum igazgatója például örömmel említi, hogy a tavalyi sikeres időszak kiállításainak köszönhetően az év végén meg tudtak vásárolni 50 ezer forintért egy XVIII. századi

kappansütőt, amelyre már régen fájt a muzeológusok foga. De ugyanilyen hasznos lehet a kukázás és az éber odafigyelés. A teremőröket már régen megkérte az igazgató arra, hogy elegyedjenek szóba a

Állóóra a XX. század elejéről

FORRÁS: MÚZEUMI HIRLEVEL

SÁMÁNSZOBROK ÉS KÓJAGUÁROK

címmel nyit június végén kiállítást a Néprajzi Múzeum abból az ecuadori anyagból, amelyet a kulturális tárca segítségével sikerült nemrégiben megvásárolni. A német gyűjtő – tudtuk meg Gyarmati János kurátortól – a hatvanas években tett szert a csaknem háromszáz tárgyra, amelyek tucatnyi különböző régészeti kultúrát reprezentálnak. A javarészt agyagból, jellemzően kultikus céllal készült darabok legidősebbike 4600, a legfiatalabb alig 600 éves. Akadnak közöttük kőmoszarak, csonttárgyak, kagylók, hangszerek, sőt csodás lények szobrai is. Néhány közülük meghökkentő körülmények között került a gyűjtő birtokába: egy szökőkőr során mosta ki őket a homokból a tenger.

FOTÓ: ROBOZ LÁSZLÓ

látogatókkal: így bukkantak nyomára egy korábban ismeretlen, négyszáz darabos kávéfőző-gyűjteménynek is.

Bár egy-egy kiállításhoz nem lehetetlen szponzorokat találni, a gyűjteménygyarapításra irányuló mecenatúra ma még szinte ismeretlen a magyar múzeumokban. Nem véletlen, hogy az Iparművészeti Múzeum készülő állandó kiállításának a hajdanvolt donátorok lesznek a főszereplői, és a Szépművészetiben is nagy tisztelettel fogadták Petrovsky Gábor üzletembert, aki tartós letétbe adott egy Rodin-szobrot az intézménynek.

Holló Szilvia Andrea, a Komárom-Esztergom megyei múzeumi szervezet vezetője úgy látja, a mindennapi segítséget egy kisebb, vidéki gyűjtemény könnyebben megtalálja, mint a pesti nagy intézmények. A városi múzeumok körül egyre izmosabb baráti körök, pártolóegyletek működnek. Példa erre a tatabányai bányászskanzen köré épült civil háló: önkéntesek segítenek az anyag felkutatásában, a múzeum működtetésében kisvállalkozók és nagyobb cégek is közreműködnek, a város is komoly támogatást nyújt. Klasszikus ajándékokra egyre ritkábban számíthatnak a gyűjtemények, de nemrégiben előfordult, hogy egy család komplett nagypolgári hálószoba-berendezést szállított be saját költségén a múzeumba. A szakembereknek alig maradt más dolguk, mint szépen megköszönni.

N. KÓSA JUDIT